

Kunstnernes Hus 90 år:

Anekdoter fra husets historie

KUNSTNERNES HUS

1930 - Innvielsen

Under en strålende sol og blå høsthimmel åpnet Kunstnernes Hus den 1. oktober 1930 med Høstutstillingen. Kong Haakon og kronprinsparet Märtha og Olav var til stede. Huset ble omtalt som Europas "mest moderne utstillingsbygning" i avisene. Åpningen markerte nye tider for norsk kunstliv; kunstnerne hadde endelig fått sitt eget hus! Pressen konstaterte at Høstutstillingen hadde fått en renessanse med de nye lokalene. Det ble innlevert dobbelt så mange verk for juryering som tidligere, og hele 400 verk ble stilt ut.

Å bygge huset kostet 650 000 kroner. Journalistene eksalterte: "Fasaden har nettopp den samme egenskap som et vellykket kunstverk, at den virker umiddelbart stimulerende" (Tidens Tegn). Videre skrev de at åpningen av huset "innvarsler en ny tid for vårt kunstliv i det hele, og maner både kunstnerne og kunstens publikum til å slå ring om det". Skulpturen Nike av Samothrake (190 f. Kr) sto øverst i trappeløpet: "Det lange, brede trappeparti, med Nike under en lysbrønn øverst i fonden, gir nesten en anelse om Louvre."

1930 - Krohg-familien

Den første egenproduserte utstillingen etter at huset åpnet var med far og sønn Christian og Per Krohg, som stilte ut over 150 verk. Kritikerne jublet, og mange adresserte det underliggende spørsmålet: hvem var best? De to kunstnerne, og senere Per Krohgs sønn Morten, skulle alle spille en sentral rolle i Kunstnernes Hus' historie og i norsk kunstfentlighet.

De store Krohg-utstillinger åpner fredag.
To saler lulle i Kunstnernes Hus.

Per Krohg i lev med å berge op.

1931 – Løvene finner sin plass

Bronseløvene foran Kunstnernes Hus ble laget av billedhuggeren Ørnulf Bast og ble montert våren 1931. Løvene skulle vokte inngangen til Kunstnernes Hus, og symboliserer henholdsvis *frihet* og *kreativitet*. Løvene har blitt en del av husets identitet, og utallige Osloborgere har minner om å klatre på dem som barn.

1932 – Takmaleriet

Per Krohgs takmaleri over trappeløpet på Kunstnernes Hus ble utført sommeren 1932, og ble av kunstneren selv omtalt som en fremstilling av en kunstners utvikling gjennom tre stadier, “kunstnerens tornefulle vei mot høydene”. Ved åpningsseremonien forklarte kunstneren selv verkets symbolikk: “Det første feltet viser hvorledes kunstneren åpner døren til anatomen, symbolisert ved et skjelett og en naken mann. Ferdig med det går han i neste felt over til naturen som møter ham i skikkelse av to helt like kvinneskikkelser, sannheten og løgneren, som mellom seg holder en kjole med maske - illusjonens symbol. Kunstneren arbeider videre med egne tanker, og gjennom ettertankens tunnel når han på det tredje felt frem til lyset for å se Midgardsormen som biter sig i halen - tegnet på det evige kretsløp. Han har ikke kommet lenger, men kan like godt gå tilbake og begynne forfra igjen”.

1932 – Nyere tysk kunst

Nyere tysk kunst var den siste offisielle tyske utstillingen i utlandet før Hitlers maktovertakelse, og inkluderte verk av Paul Klee, Ludwig Krichner, Emil Nolde, Oskar Kokoschka og Max Pechstein m.fl. Den fikk stor betydning for mange norske kunstnere som Arne Ekeland, Kai Fjell, Olav Strømme og Bjarne Engebret, og markerte et brudd med den hjemlige estetiske vanetenkning. Hovedvekten var lagt på den generasjonen tyske kunstnere som hadde mottatt sterkest inntrykk fra Edvard Munch. I en artikkel i Dagbladet fremhevet Munch den slående kontrasten med den franske utstillingen på huset året før: “Den franske med sin vidunderlige klarhet falt litt i det spede, papiraktige. I den tyske var der mer fylde og patos.”

1933 - Paris-skolen

Denne postkubistiske og surrealistiske kunstutstillingen, med tittel *Paris 1932*, viste noen av de fremste kunstnerne i Europa; Jean Arp, Marc Chagall, Max Ernst, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Andre Masson, Jean Miro og Francis Picabia.

1935 - Kunststjernen Joronn Sitje

Dette var den første av tre separatutstillinger Joronn Sitje hadde på Kunstnernes Hus. På slutten av 1920-tallet og begynnelsen av 30-tallet ble Sitje regnet som en hovedekspONENT for den norske ekspresjonismen, men har siden mistet sin posisjon i norsk kunsthistorie. Hun var bosatt i Kenya i over 10 år, der ektemannen Fridtjof Lous Mohr drev en farm som dyrket kaffe og mais, og de hadde forfatter og baronesse Karen Blixen som nærmeste nabo. En rekke av hennes malerier skildrer afrikansk natur og folkeliv.

1938 - Den franske utstillingen

Sensasjonene sto i kø på Kunstnernes Hus på 1930-tallet. Ikke før var van Gogh-utstillingen pakket ned før fire av den internasjonale kunstverdenens superstjerner inntok huset: Pablo Picasso, Henri Laurens, George Braque og Henri Matisse. Utstillingen ble beskrevet som "den største kunstopplevelsen som noen gang har rystet Oslo" (Tidens Tegn). Ikke minst Picassos *Guernica* vakte oppsikt. Det åtte meter lange maleriet kom på rull på et lasteplan direkte fra Paris hvor det hadde blitt vist under Verdensutstilling året før. Braque og Matisse's datter var til stede på åpningen. *Guernica* var til salgs.

Et vindu mot verden

På 1930- og 40-tallet var det en stor mengde internasjonale mønstringer på Kunstnernes Hus, som oftest muliggjort ved hjelp av landets kulturmyndigheter som påtok seg både det økonomiske og kunstneriske ansvaret. Kunstnernes Hus presenterte utstillinger med blant annet italiensk, belgisk, fransk, tysk, dansk og svensk kunst, som f. eks. Danske Tegnere og Van Goghs retrospektive utstilling, begge fra 1948.

1940 – Sensasjonen Arne Ekeland

Utstillingen med 132 malerier av Arne Ekeland ble beskrevet som “et jordskjelv i norsk kunst” og ble et gjennombrudd for kunstneren. De sterkt politisk motiverte bildene hadde en gjennomgående revolusjonær tematikk, som f.eks. maleriet *Kampen om produksjonsmidlene* (1940). Før utstillingen var over opplevde man et langt alvorligere jordskjelv i Norge: 9. april ble landet

1942–1945 – Krigen

Selv om landet var okkupert forsøkte Kunstnernes Hus å holde utstillingsvirksomheten gående, men det ble gradvis vanskeligere. En rekke kunstnere nektet å stille ut under okkupasjonsforhold, og tyskerne prøvde stadig å blande seg inn i det kunstneriske innholdet. 1. april 1942 beslagla Wehrmacht eiendommen, og Kunstnernes Hus “ble tømt til siste tegnestift på kort tid”. Huset lå som en uinntagelig festning med piggrådsperringer omkring, og overlysene ble brukt som våpen- og provisjonslagre. Da huset gjenåpnet i 1945 skrev avisene at det var skytergraver foran huset, knuste glassruter, et stor hull i grunnmuren inn til kjelleren og kulehull i muren.

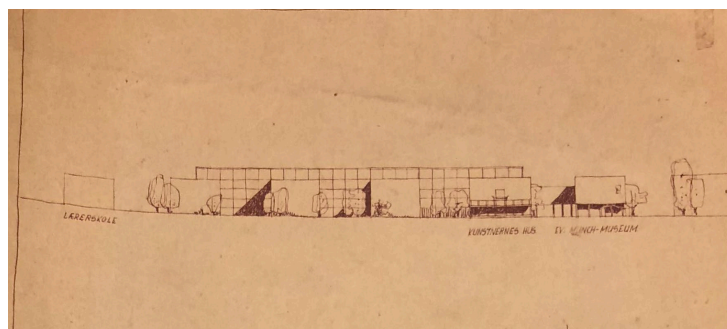

7. mai 1945 kapitulerte tyskerne, og først 22. november kunne Kunstnernes Hus gjenåpnes etter en stor opprydningsdugnad der tyske krigsfanger ble tilsendt for å hjelpe til. Høstutstillingen dette året gjorde opp Norges kunstneriske status etter fem års undertrykkelse og isolasjon, og var et viktig ledd i gjenreisningen av det nasjonale kulturlivet. Åpningen var en begivenhet for Oslos befolkning, og det var representanter fra kongefamilien, Stortinget, Universitetet, Norsk Rikskringkasting og Nationaltheatret til stede.

1947 – Munchmuseet som nabo?

Før Munchmuseet startet sin arkitektkonkurranse i 1953, var det flere forslag til ulike tomter i Oslo. Blant disse var Blakstad Munthe-Kaas sitt forslag om et horisontalt glassbygg som skulle strekke seg langs Wergelandsveien, mellom Kunstnernes Hus og Lærerskolen, i dag Litteraturhuset.

1950 – Skulpturutstillingen

Utstillingen var en stor mønstring av ny norsk skulptur: "Førsteintrykket av utstillingen blir at det ennå en gang kan fastslås at ung norsk skulptur har overvunnet sine barndomssykdommer og at de fleste billedhuggere har funnet sin form. Men altfor mange lider under det skoleguttaktig: Nå kan jeg det! Se bare på min realistiske figur, på min klassiske figur!" (J.F. Michelet, Morgenbladet)

1951 – Edvard Munch

Denne utstillingen inkluderte maleri, akvareller, tegninger og grafikk, og var den største utstillingen av Munchs verk før Munchmuseet ble dannet. Samme år åpnet kunstnerboliger med atelier på Ekely.

1952 – Klar form

Denne første store mønstringen med noen av hovedfigurene i parisermiljøets nonfigurative maleri markerte på mange måter gjennombruddet for den høyst omdiskuterte ikke-forestillende kunsten i Norge. Blant kunstnerne som var med var Hans Arp, André Bloc, Alexander Calder, Le Corbusier, Jean Deyrolle, Jean Dewasne, Cicero Dias og César Domela. Utstillingen ble også vist i København, Helsingfors og Stockholm.

1953 – Henry Moore

“Pussig omsider å se disse verkene som vi har hørt så mye om” kunne man lese i Aftenposten den 5. februar 1953. Dette var første gang hans verk ble vist i en separatutstilling i Norge.

1954 - Matisse og amerikanere

Henri Matisse viste en stor mønstring av skulpturer og malerier på huset. Samme år presenterte huset tolv amerikanere. Sistnevnte markerte at kunstneres blikk, som lenge hadde vært rettet mot Paris-kretsen, nå var rettet vestover og mot New York. Utstillingen ble arrangert av Museum of Modern Art, og mange av kunstnerne var hovedfigurer innen amerikansk samtidskunst: Edward Hopper, Albright, Morris Graves, Stuart David, Archile Gorky og Jackson Pollock.

1956 - Britisk nåtidskunst

På utstillingen *Britisk nåtidskunst* deltok bl.a. Lucian Freud, Patrick Heron, Wyndham Lewis, Victor Pasmore, William Scott, Graham Sutherland, Lynn Chadwick og Barbara Hepworth. Denne utstillingen var blant de største mønstringene av britisk kunst i Norge i 50-årene. I Fadlabis gulvmaleri kan man gjenkjenne Lucian Freuds *Pike med roser* som ble vist på denne utstillingen

1956 - Etruskerne's gåte

Etruskerne's gåte var utvilsomt den mest ambisiøse utstillingen Kunstnerne's Hus noensinne har gjennomført. Utstillingen omfattet nærmere 500 kunstverk utlånt fra hele 34 offentlige og private samlinger i Italia, Tyskland og Frankrike. Utstillingen inkluderte skulpturer i bronse, terrakotta og marmor, samt gullsmykker, møbler, vaser, sarkofager og veggmalier. Sjelden hadde en utstilling i Norge fått en så overveldende dekning i massemedia. Selv om besøkstallene var høye, ble dessverre utstillingen en økonomisk katastrofe, med et underskudd på en kvart million kroner. Som så ofte før var det kunstnerne selv som måtte betale gildet - takket være deres velvilje ble det arrangert en kunstauksjon som innbrakte 113 000 kroner.

1956 – Wassily Kandinsky

Kunstneres Hus sikret seg en presentasjon av Guggenheim museets enestående Kandinsky-samling, til sammen 45 arbeider, som viste et tverrsnitt av hele hans produksjon. Det ble hevdet at hans kunst var en målestokk som all norsk kunst burde måles etter.

1960 – Henie Onstad samlingen

Presentasjonen av Henie Onstad samlingen på Kunstneres Hus i 1960, ni år før kunstsenter åpnet på Høvikodden, ble møtt med stor interesse. Utstillingen ga et tverrsnitt av det 20. århundres franske skole, med navn som Bonnard, Picasso, Leger, Klee, Miro og Dubuffet. Utstillingen hadde over 20 000 besøkende, men høstet også kritikk. “Når big business, kunst og publicity inngår i en treenighet åpnes alle porter og suksessen er sikret”, meldte Dagbladet lakonisk. Vaktmester Lervik passet godt på kunsten 24 timer i døgnet og sov med pistol under hodeputen i kjelleren.

16 millioner trygget med pistol under hodeputen

Mannen som sover med verdisaker for 16 millioner kroner i etasjene over seg — sover ikke så godt lenger. Det er vaktmester Leif Lervik, som sammen med sin hustru og hund Tassen er eneste vokter over Henie-Onstad-samlingen i Kunstneres Hus.

Natt til lørdag var siste natt Lervik sov trygt. Lørdag leste han VG om hvilket ansvar som hvilte på hans, hustruen og Tassens skuldre og de to siste nettene har det vært en som så med søvnen.

● Men Kunstneres Hus reagerte hurtig og effektivt: Intendant Alf Jørgen Aas tok allerede lørdag formiddag en telefon til politimester Skalmestad og diskuterte saken.

● Noen få minutter senere var problemet løst: En tillatelse til å bære våpen ble utstedt og vaktmester Leif og hans hund Tassen vandrer nå trygt sin daglige runde og hviler like trygt hver natt — MED EN PISTOL UNDER HOEDEPUTEN.

1960 – Weidemanns skogbunnbilder

På begynnelsen av 60-tallet ble endelig det nonfigurative maleriet akseptert i Norge, og Jacob Weidemanns utstilling på Kunstneres Hus i 1961 markerer i denne sammenhengen et vannskille. Med de kraftige og pastose skogbunnbildene (det tyngste veide mer enn 140 kg!) viste kunstneren en evne til å bearbeide impulsene utenfra til noe særpreget norsk. Suksessen var formidabel både i form av besøkstall og salg. Arnold Haukelands abstrakte skulpturer ble vist samtidig med Weidemann, og sammen markerte de to utstillingene et gjennombrudd for den abstrakte kunsten i Norge.

1964 – Harriet Backer

Harriet Backer-utstillingen var en gedigen suksess, og publikumstilstrømningen var “overveldende” (Morgenbladet). “Når man kommer ut fra Kunstnerens Hus har man lyst til å si: Hun er den største maler vi har hatt!” (Buskeruds Blad) “Så vakre kan man neste ikke huske å ha sett de store overlyssalene.”

1965 – Picasso & Nesjar

Kunst i betong viste verk av blant annet Pablo Picasso, Carl Nesjar og Morten Krohg. En monumental skulptur formet som en fugl av Picasso ble stilt ut i Slottsparken utenfor huset i anledningen. “Samarbeidet mellom Picasso og norske kunstnere fortsetter, han har ikke glemt sine venner i Norge”, skrev Dagbladet, og mente at utstillingen uttrykte “viljen til kunstnerisk artikulasjon i vår tids viktigste byggemateriale”. Aftenposten skrev at Picassos fugl ikke landet “fjærlett”: “et halvt snes maskiner for en million kroner måtte til for å få den fem tonn tunge fuglen på plass”. Carl Nesjar sandblåste figuren etter Picassos tegninger. Partnerskapet mellom de to kunstnerne begynte i 1957, og fortsatte helt fram til Picassos død. Tilsammen gjorde de 33 prosjekter rundt i verden.

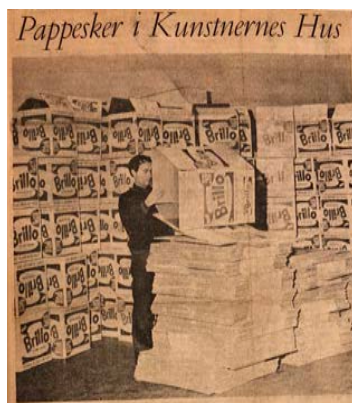
1966 til 1969 – Morten Krohg-årene

En eksepsjonelt dynamisk periode på Kunstnerens Hus varte fra 1966 til 1969, da den 29 år gamle Morten Krohg ble ansatt som formann i direksjonen. Han tilførte friskt blod, radikale visjoner og et ønske om å gå nye veier – huset skulle ikke lenger være et “mausoleum”. Sjelden har diskusjonene gått høyere i norsk kunstliv, og den konservative presse jamret seg. Var Kunstnerens Hus blitt «en barnehage eller et asyl»? skrev Morgenbladet i 1969.

Krohg presenterte radikale og eksperimenterende verk og tidsaktuelle retninger som kinetisk kunst, op- og pop-kunst, som ble introdusert for et norsk publikum for første gang. Dessverre ble Krohgs tid på huset kortvarig, han måtte gå av etter at han i fjernsynets *Epoke* program polemisk uttalte at man burde brenne Nasjonalgalleriet og Høvikodden, samt stenge Kunstnerens Hus, inspirert av futuristenes manifest fra 1909 “Brenn museene!”.

1968 - Andy Warhol og popkunsten

Andy Warhol-utstillingen introduserte for første gang popkunsten i Norge, en retning som fikk stor innflytelse på norske kunstnere, ikke minst GRAS-kunstnere som Per Kleiva, Willibald Storn og Anders Kjær. Warhols utstilling var blant de få han kuraterte selv, 38 år gammel. Aviser hadde det gøy med overskrifter som "Scene fra et varrelager? Feil gjetting - pappkartongene som Paul Grødtvedt bretter ut og stabler opp er et vesentlig innslag i en stor utstilling av popkunst". Husets vaktmester strevde på sin side med å brette 400 Brillobokser i overlyssalene natten før åpningen.

1968 - Irma Salo Jæger

Her viste Salo Jæger sine abstrakte malerier som markerte gjennombruddet for kunstneren i Norge, samt en serie gigantiske, mobile «skovleskulpturer» i aluminium, akrylglass og lysfiltre, som roterte til lyden av poesi av Jan Erik Vold.

1969 - Siri Aurdal

Siri Aurdals monumentale og banebrytende modulskulpturer i glassfiber vakte stor oppstandelse, og ble betegnet som et gjennombrudd i norsk kunsthistorie, «forhåpentlig vil den veien Siri Aurdal har utpekt endelig gjøre det av med vår tradisjonelle park- og utsmyknings-skulptur i form av pene dyr, nakne ungpiker og lekende barn», skrev Arbeiderbladet i 1969. Aurdal har, de seneste årene, fått fornyet oppmerksomhet som følge av bl.a. utstillingen *Hold stenhort fast på greia di* på Kunsthall Oslo og utstillingen *Aurdal/Mugaas* på Kunstnerens Hus.

1970 – Nordisk ungdomsbiennale

Danske kunstnere okkuperte Slottsparken (“ta med sovepose, sprit og marihuana”) i mai 1970 i forbindelse med BKS’ *Ungdomsbiennale* på Kunstnerens Hus. De ble arrestert etter at de “oppfordret til å besette Slottsparken og karakteriserte Oslo politiet som en bande homoseksuelle pøbler”. I en annen artikkel, to dager etterpå, skrev VG at “Hippies strømmer til Slottsparken, Politiet kan ikke løfte en finger!”. Dette førte til at hele den danske seksjonen i *Ungdomsbiennalen* ble lukket.

1970 – Konsert “a la carte”

I 1970 lagde NyMusikk et arrangement på Kunstnerens Hus som de kalte “en konsert à la carte”, hvilket innebar at publikum hadde anledning til å velge mellom programmer i selve konsertsalen, i tilstøtende rom eller i restauranten. Det ble blant annet elektrofonisk og en jazzavdeling med Jan Garbareks kvartett og Jan Erik Vold.

1974/75 – Kunstneraksjonen

Kunstnere samlet seg til felles innsats under Kunstneraksjonen '74 for å kunne samle de nødvendige midler til å drive effektiv fagorganisasjon. GRAS-gruppen var sentral her. Gjennom denne aksjonen klarte de å forhandle fram vederlag, som vi fortsatt bruker i dag, samt statlig garantert minsteinntekt, og de klarte å få staten til å legge midler til rette for størst mulig utvidelse og utbredelse av bruk av kunstverk. I Aksjonsukas løpesedler, som ble delt ut foran huset, sto det: “Støtt vår kulturpolitiske og faglige kamp. Gjør det gjennom å støtte Kunstneraksjon -74 moralsk og økonomisk”. Selve aksjonen var enestående i europeisk sammenheng. Kunstnerorganisasjonene hadde frem til da vært splittet i små grupper; aksjonen var et forsøk på å samle alle kunstnere om noen få, men sentrale krav. I tillegg til å få støtte blant frittstående kunstnere fikk de også støtte fra forfattere, skuespillere og musikere.

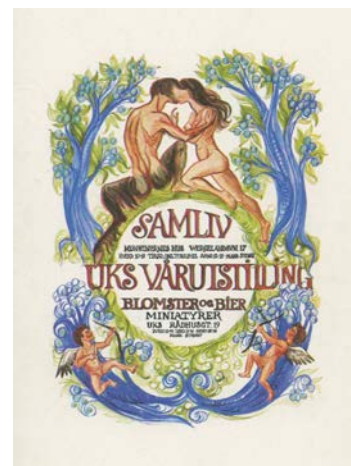

1976 – Cubansk nåtidskunst

Cuba viste sitt kunstneriske ansikt i Norge for første gang med 162 arbeider av cubanske kunstnere. Fokuset var på det revolusjonære landet Cuba. Forordet i katalogen inkluderte en tekst av Fidel Castro selv!

1978 – En publikumsrekord

Utstillingen *Samliv* presenterte kjønnsorganer, prevensjonsmidler, kjønnsykdommer og abort i opplysningens ånd. Den ble omtalt som en “nødvendig” utstilling og hadde rekordbesøk – i avisene kunne man lese at man “aldri hadde sett så mange mennesker på en gang i Kunstneres Hus” (Vestfold Fremtid). UKS organiserte denne store publikumsuksessen, som ble vist både i Bergen og Tromsø.

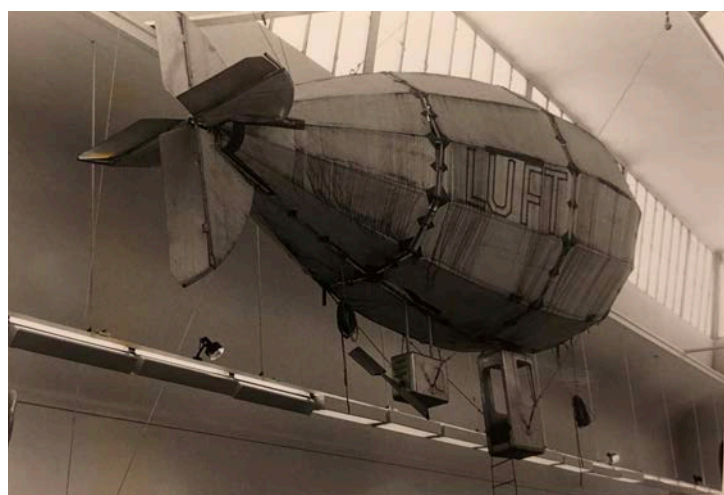
1980 – Jubileumskavalkade

For å feire husets 50-årsdag ble en stor Jubileumsutstilling vist i overlyssalene; en bred mønstring av norsk og internasjonal kunst. Utstillingen sammenfattet hele Husets historie, med arbeider fra kunstnere som hadde vært stilt ut gjennom de femti årene. Med malerier av Kai Fjell og Arne Ekeland ble for eksempel deres utstillinger i henholdsvis 1937 og 1940 trukket frem. Avisene kunne melde om “harpeklang og happening”. I strålende vårvær ble det fremført en festkantate skrevet for anledningen, det var både dansere, gjøglere, en styldemann, konge og kronprins til stede. I tillegg kom utgivelsen av en omfattende bok om “Husets” historie.

1980 – Skulptur underveis

Til denne utstillingen inviterte Kunstneres Hus en gruppe yngre norske kunstnere til å lage en samlet manifestasjon av nyere tendenser i norsk skulptur. Utstillingen inkluderte blant annet skulpturer av Kristian Kvakland, Gitte Dæhlin, Thor Sandborg, Olav Orud og et “luftskip” av John Audun Hauge. I pressen var det mye harselas over arbeider som kunne fremstå som rå eller enkle, men det å bruke ordet “underveis” i tittelen impliserte en ydmyk holdning, og utstillingen ble også til en viss grad beskrevet i diplomatiske ordelag.

1981 – Palestina-utstillingen

På denne utstillingen ble 16 kunstnere representert med i alt 120 arbeider. Billedhugger Mona Saudi, som var leder for *Plastic Arts Section of the PLO* var med på å organisere denne utstillingen, som viste mangfoldet i ung palestinsk kunst. Mange av kunstnerne arbeidet i de okkuperte områdene i Israel, under svært vanskelige forhold. Tanken bak utstillingen var å vise hvordan kunstnerne forsøkte å finne en kunstnerisk plattform under svært vanskelige forhold. Direksjonen på Kunstnernes Hus måtte varsle politiet om utstillingen, da de var redde for bråk siden det var en svært politisk ladet mønstring.

Utstillingen viste blant annet grafikk av Mustafa Al-Hallaj og skulpturer av Mona Saudi. Det ble produsert en katalog med et ganske iøynefallende innslag, for her kunne en lese et brev ført i pennen av Yasser Arafat, et brev der ikke mye legges mellom linjene: "Revolusjonen representerer folkenes håp. Den kommer til uttrykk gjennom bevisst væpnet kamp. Den gir seg også utslag i den revolusjonære kunstners skapende arbeid." (*Palestinske kunstnere*, KH, 1981). Et slikt eksplisitt uttalt forhold mellom en politisk situasjon og kunstnerisk virke var svært sjeldent på denne tiden.

1981 – Aksjonsuke mot Atomvåpen

Utstillingen besto av ulike plakater, faksimiler av artikler, barnetegninger m.m. Der kunne man bl.a. finne faksimiler med appeller fra Albert Einstein og Bertrand Russell. Fra kl. 17:00 hver dag under hele utstillingsperioden var det et kunstnerisk program på huset.

1985 – Sesjon 85

"Direksjonen for Kunstnernes Hus har det som syn at Høstutstillingen ikke lenger formår å fylle sin funksjon: å gi et tverrsnitt av norsk kunst i dag", ble det skrevet i en katalogtekst underskrevet direksjonen. (*Sesjon 85*, 1985) Det ble derfor tatt initiativ til en alternativ utstillingsserie. Mønstringen fikk navnet *Sesjon*. For å kunne å gi et mer dekkende bilde av den toneangivende kunsten, ønsket direksjonen å gjøre en selvstendig, men representativ seleksjon, fremfor å underkaste seg en "rettfærdig" jury.

1986 - Mimmo Paladino

På midten av 1980-tallet viste Kunstnernes Hus mye italiensk kunst. To utstillinger var viet kunstnere som kan knyttes til den såkalte transavantgardismen, kunstnere som malte i en "følsom" ekspressiv stil. Mimmo Paladino var veldig i skuddet i 1985, med utstillinger i New York, München, London og Napoli samme år som i Oslo. Han viste tegninger, skulpturer og malerier, til dels i veldig formater.

1986 - Kounellis, Kapoor og Pistoletto

I løpet av våren 1986 presenterte Kunstnernes Hus utstillinger med henholdsvis Mario Merz, Giovanni Anselmo, Giulio Paolini, Anish Kapoor (som da var kun 31 år gammel), Michelangelo Pistoletto, samt en stor gruppeutstilling med Arte Povera kunst med blant annet Jannis Kounellis. Sistnevnte ble ikke vist andre steder og ble laget spesifikt for lokalene på huset. Den var også forutseningen for Nasjonalmuseets store samling med Arte Povera.

1988 - Auksjon for å redde huset

Dette var ikke første gangen Kunstnernes Hus brukte en auksjon til å samle inn penger. Denne gangen skulle potten hjelpe med rehabilitering av overlyssalene, og heve standarden på bygget, noe som ble fremholdt fra Kulturdepartementet i flere år.

1988 – En “kuratorisk” epoke

På 1980-tallet brukes ikke begrepet ”kurator” på Kunstnerens Hus. De utstillingene som var produsert innad på Huset ble til i vekselbruk mellom intendant og direksjonsformann, i tillegg til kunstnerne selv eller kontakter ved museer i utlandet. Av og til var det selverklærte grupper som stilte ut, men like ofte ble det hevdet at sammensetningen var helt løs, slik en tittel som *7 tilfeldige i Bergen* vitner om. Mot slutten av 1988 sluttet Steinar Gjessing, og kunsthistoriker Åsmund Thorkildsen kom inn som intendant. Thorkildsen markerte seg raskt som en aktiv utstillingsarrangør, og skrev ofte teoretisk anlagte tekster til utstillingene. Samtidig fikk bruken av eksterne ressurser en annen karakter, ved at enkeltpersoner ble trukket frem som selvstendige kuratorer.

1991 – Fotografi i fokus

I 1991 ble Robert Meyer invitert inn som gjestekurator, og han satte sammen utstillingen *Splint*, med fotografier av Fin Serck-Hanssen og Tom Sandberg, fotografer med en spesielt sterk posisjon i introduksjonen av fotografi på norske museer i disse årene. Andre fotografiutstillinger var med Thomas Joshua Cooper i 1990 og James Welling i 1992. Både Cooper og Welling forholdt seg til landskap og historie, men på svært ulikt vis. Mens den førstnevnte viste små detaljer og nærmest abstrakte bilder under den mystiske tittelen *Dreaming the Gokstad*, viste sistnevnte foto som på mer konkret vis tematiserte forholdet mellom teknologi og den visuelle erfaringen av naturen.

Portretter av lyttende ansikter som handler om musikk og kropper i bevegelse i kaskader av glitrende og brusende vann. Det er motiver for de to betydelige foto-billedkunstnerne Tom Sandberg og Fin Serck-Hanssen på utstillingen «Splint» i Vestlandske Kunsthøgskulemuseet, som åpner idag.

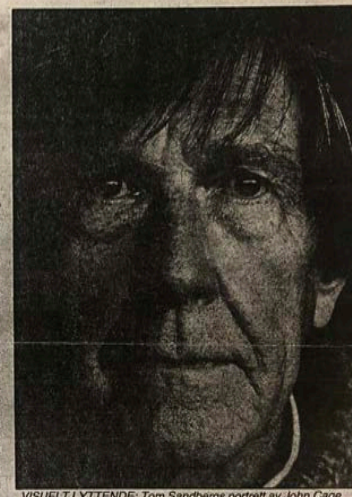
De er kjært opp i kjempestore formater, og som kontrast vises også Sandbergs små studier av detaljer i landskap – et hull i asfalten, en vannpytt.

— Tittelen «Splint» uttrykker for meg nødvendigheten av en disharmoni for å få en harmoni til å leve; jeg har ved denne sammensetningen prøvd å spille på ulikhetene, sier Robert Meyer, som har laget utstillingen, tidligere vist i Kunstnerens Hus i Oslo. Meyer er foto-professor ved Statens høyskole for kunsthåndverk og design i Bergen, og er opptatt av å inspirere til en forståelse for fotografiet som billedkunst.

En veiledende tolkning gir han gjerne, men vil ikke gripe inn i tilskuerens opplevelse av fotografiene.

Ekstensielt

— Fin Serck-Hanssen har lagt vekt på en taktill — be-røringmessig — opplevelse av vann mot hud og kropper som er anonyme. For meg er hans bilder veldig ekspressive, og gir assosiasjoner til drømmer med en ekstensiell opplevelse av å være i forvandling eller utvikling. Brytninger og refleksjoner i vannet er viktige virkemidler, sier han.

VISUELT LYTTENDE: Tom Sandbergs portrett av John Cage

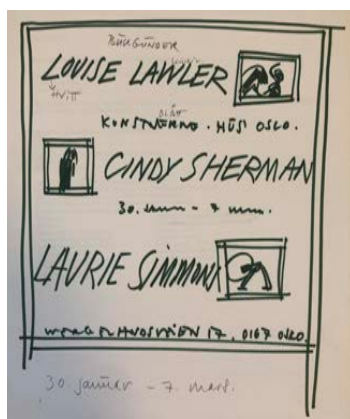
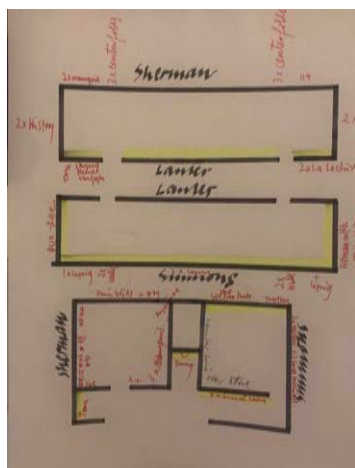
1991 – Aleksander Rodchenko

I 1991 ble det vist en stor presentasjon av Aleksander Rodchenkos kunstneriske virke i Russland på 1920-tallet, en produksjon som brøt med etablerte normer for kunstproduksjon til fordel for ønsket om en ny og mer samfunnsnyttig kunst. Med sin “nonobjektivisme” hevdet han å ha lagt Kasimir Malevitsj’ suprematisme bak seg. Svaret på Malevitsj’ Hvit firkant på hvit bakgrunn ble hans *Sort på sort*, som består av sorte sirkler. Rodchenkos sfæriske “hengeskulpturer” var en nyvinning som konstruktivistene integrerte i sine arbeider. Etter at konstruktivistene var blitt oppløst som gruppe 1921 ble Rodchenko boende i Moskva. Der drev han med fotografering, brukskunst og typografi. Senere er man blitt klar over at Rodchenko fortsatte å male i det skjulte, og det er særlig hans senere verker som tiltrekker seg interesse. Utstillingen inkluderte maleri, typografi, fotografi, brukskunst, klær og objekter.

1993 - Lawler, Sherman, Simmons

Utstillingen med Louise Lawler, Cindy Sherman og Laurie Simmons i 1993 fikk stor oppmerksomhet, og alle kunstnerne var til stede på åpningen. Med sine iscenesettelser viste bildene en annerledes måte å bruke fotografi på. Lotte Sandberg formulerte i sin anmeldelse en mulig forklaring på hvorfor nettopp disse New York-baserte kunstnerne tok i bruk fotografi som sitt foretrukne medium: "At trioene valgte å bruke foto som kunstnerisk uttryksmiddel, kan henge sammen med at fotografiet var et "ledig" medium. Skulptur og maleri var okkupert av mannlige kunstnere. I dette kan det leses både institusjonskritikk og ideologikritikk." (Lotte Sandberg, Dagbladet) Det er fristende å knytte disse fotografienes slagkraft i Oslo på tidlig 90-tall opp til en lokal situasjon i samtiden, der særlig maleri var en spesielt mannsdominert kategori. Hilde Vemren skrev i Dagbladet at "det kunne virke som at det var lettere for en kvinnelig politiker å komme inn på Stortinget, enn for en kvinne å få vist kunsten sin på Kunstnernes Hus."

1993 - Amerikansk konseptualisme

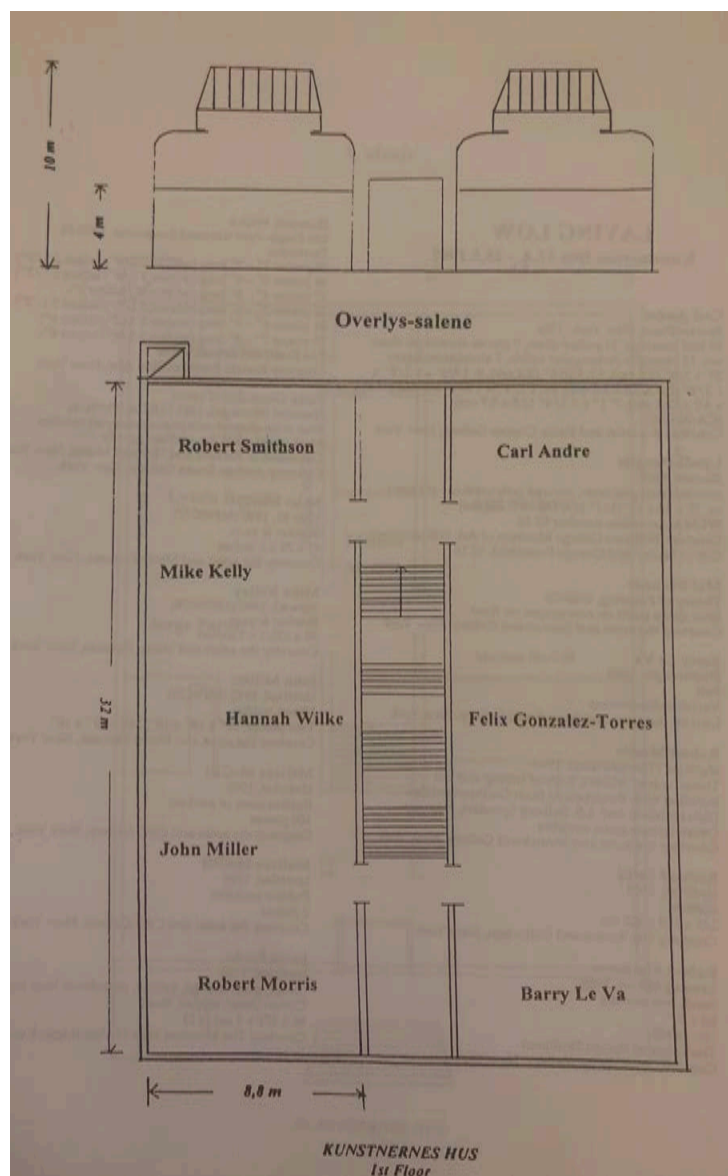
Joseph Kosuth og amerikansk konseptualisme var en stor begivenhet. Kosuth var i Norge selv under hele installeringen og fikk hjelp av studenter fra akademiet. I nedre utstillingssalen viste de samtidig en gruppe "readymades" av Marcel Duchamp. De ble lånt inn av Moderna Museet, og det ble holdt vakt foran døren 24 timer i døgnet. Dessverre skjønnte ikke det norske publikum sin besøkestid, og det kom under 2000 på besøk.

1997 - Laying Low og Stockholder

Denne utstillingen har blitt omtalt som et omdreiningspunkt for en rekke norske kunstnere, og mange refererer fortsatt til denne utstillingen i dag. Den viste sentrale verk av amerikanske samtidskunstnere som ikke hadde vært i Norge tidligere. Blant kunstnere som var representert var Carl Andre, Lynda Benglis, Robert Morris, Richard Serra, Mel Bochner, Robert Smithson, Felix Gonzales-Torres og Mike Kelley. Under merkelappen "postminimalisme" tematiserte utstillingen et oppgjør med strenge hierarkier, spesielt gjennom en løsrivelse fra veggen som et arkitekturbestemt sted for å henge bilder. Her tok arbeidene derimot i bruk romflaten i hele sin utstrekning. Flere av verkene var nesten uanselige, med kun bitte små elementer strødd utover, mens andre tok i bruk slapstick-aktig humor.

Samme år ble flere monumentale utstillinger presentert som tok overlyssalenes monumentale dimensjoner i bruk, deriblant med Pushwagner og Jessica Stockholder.

Stockholders installasjon *Slab of Skinned Water, Cubed Chicken & White Sauce* var en utstilling som skiller seg ut i Husets historie. Installasjonen inkluderte begge overlyssalene og trappehallen, og ble bygget på stedet med hjelp av studenter fra Statens Kunstakademi. Det mest iøynefallende elementet i installasjonen var Glava isolasjonsmatter og Leca-blokker, kjente norske merkenavn fra bedrifter som også sto som sponsorer av utstillingen. Ved hjelp av vaiere ble mengder av isolasjonsmatter holdt opp mot en Leca-vegg, med en nesten katedrallignende form som resultat.

1998 - Fellessentralen

Fellessentralen - Norsk kunstproduksjon i 90-årene var en omfattende og ambisiøs mønstring. Her viste Jannicke Låker og Elisabeth Mathisen videoer og Torbjørn Rødland fotografier. Andre arbeider var en lydskulptur av Kalle Grude og malerier av Tor-Magnus Lundebj. Det verket mange kanskje husker aller best fra utstillingen var Børre Sæthres installasjon *Masturbating with the Gods*, med runde speil, futuristiske lenestoler og et roterende dådyr. Inkludert i *Fellessentralen* fantes et bibliotek, *Appendiks*, designet av kunstneren Anders Tomren. Utover litteratur og dokumentasjonsmateriale inneholdt biblioteket også eksperimentelle lydarbeider.

2000 – Huset renoveres

Per Gunnar Tverbakk etterfulgte Thorkildsen som intendant i en periode mellom 2000 og 2001, en tid preget av at selve bygningsmassen fikk sårt tiltrengt oppmerksomhet, noe som begrenset muligheten for å bruke utstillingslokalene. Huset ble bygget mellom 1928 og 1930, og alderen hadde for alvor begynt å sette sine spor. Det hadde vært foretatt mindre oppussingsarbeider etappevis gjennom hele 80- og 90-tallet, men et mer omfattende, strukturelt arbeid ble gjennomført i 2000.

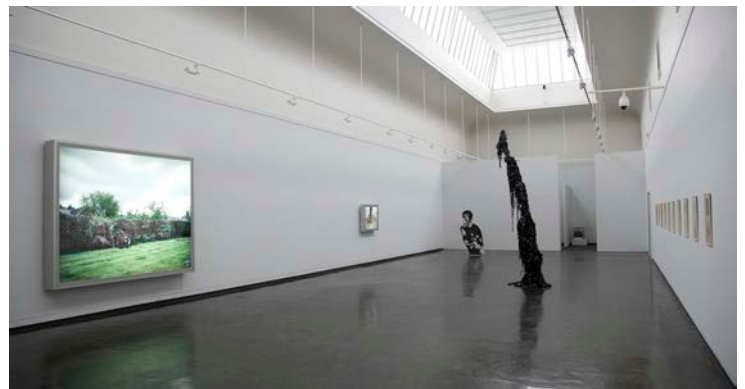
2001 – HOTPOT Kinesisk samtidskunst

Utover 2000-tallet kom det flere utstillinger med kunst fra ikke-vestlige verdensdeler, noe som kan sees i forbindelse med en generell økende interesse for å se kunsten som en del av en global sammenheng. Som den første av tre svært forskjellige utstillinger med kinesisk kunst i Oslo på 2000-tallet, åpnet Kunstneres Hus utstillingen *HOT POT* i 2001. Blant kunstnerne var det både etablerte og helt unge kunstnere. Et verk mange kanskje husker er Cang Xins performance, som lot seg grave ned foran Huset, med bare hodet igjen over jorden.

2006 – Draft Deceit

En omfattende gruppeutstilling i denne perioden var *Draft Deceit* i 2006, kuratert av Marta Kuzma, som da var ny leder for Office for Contemporary Art Norway. OCA var for øvrig leietaker på Huset mellom 2002 og 2008. *Draft Deceit* samlet både eldre og nyere verk av kunstnere som Dan Graham, Lawrence Weiner, Kerry Tribe, Thomas Hirschhorn og Matthew Buckingham. Med denne sammenstillingen trakk utstillingen opp linjer mellom konseptkunstnerne på 1960- og 70-tallet og kunst fra de siste årene.

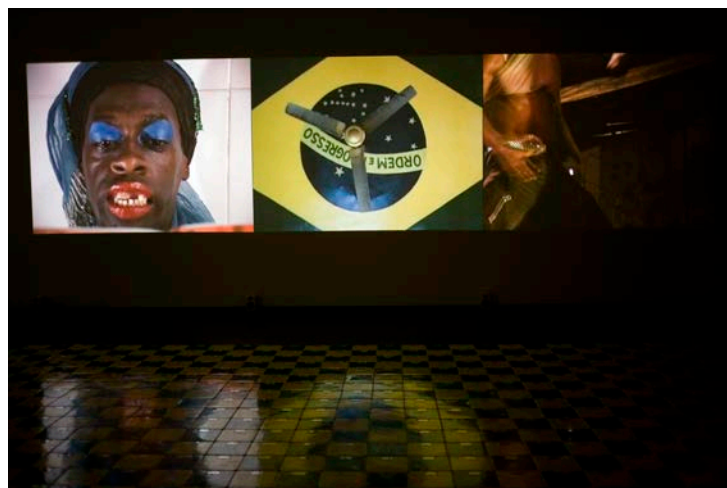
2007 – Verdensteatret

Kunstgruppen *Verdensteatret* inntok begge overlyssalene i fem uker med to monumentale installasjoner. I den ene overlyssalen ble for første gang i Norge det elektromekaniske figurteatermaskineriet "Fortellerorkesteret" presentert– der rusten mekanikk og gammelt drivgods møtte ny teknologi. Dette var en "live" installasjonen som kunne oppleves på mange måter; som et polyfont instrument, en bevegelig skulptur og en animasjonsmaskin som kunne spille nær sagt hva som helst; den kunne produsere musikk som et orkester, skape komplekse billedforløp, mekaniske balletter samt speil- og skyggespill.

2008 – Dias & Riedweg

I denne utstillingen ble videoinstallasjoner og fotografi brukt som verktøy for å formidle forhold mellom mennesker, ofte knyttet til prekære sosiale og geografiske situasjoner.

Stipendsøkernes utstillinger

Den årlige *Stipendsøkernes utstilling* startet så tidlig som 1932, og ble presentert hvert år helt frem til 2008. Her ble samtlige innsendte søknader til Statens kunstnerstipender stilt ut, og alle vegger i overlyssalene ble tapetsert med bilder, en stor utfordring for husets montører.

2008 – W17 programmet bak huset

Atelierprogrammet W17 inntok baksiden av Kunstneres Hus, initiert og finansiert av Bildende Kunstneres Hjelpesfond. Programmet ble betegnet som en “gavepakke til Kunstneres Hus” (*Kunstkritikk*). W17 varte i seks år og tilbød atelierer, produksjonsstøtte og visningsmuligheter for en lang rekke norske kunstnere eller internasjonale kunstnere virksomme i Norge.

2009 – Fisher, Handforth, Herold

Urs Fischer, Mark Handforth og Georg Herold inntok husets fire utstillingssaler og med formbevisst improvisasjon tok de i bruk huset på en humoristisk måte. Hele utstillingen hadde karakter av å være en sammenhengende installasjon, der de individuelle arbeidene fløt omkring på en felles plattform. Mest minneverdig var Fischers mekaniske og svært naturtunge som med jevne mellomrom stakk ut av veggen i den ene overlyssalen.

2011 – Tino Sehgal

I Tino Sehgal's separatutstilling på huset fikk publikum oppleve en tilpasset versjon av verket *This is Progress* som ble vist på Guggenheim museet i New York året før. Publikum gikk gjennom tomme utstillingssaler og ble bedt om å delta i en samtale med “fortolkere” i ulike aldre som tok besøkende med på en nøye bestemt rute gjennom bygget, der samtalen dreide seg rundt begrepet “fremskritt”.

2012 – Victor Lind

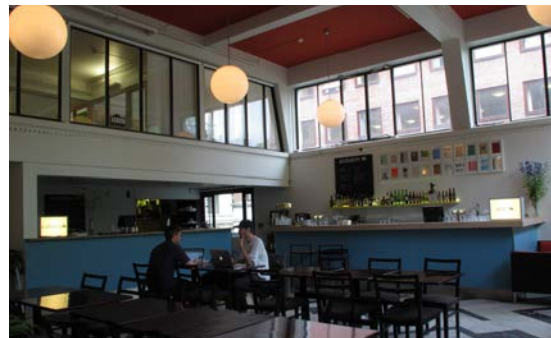
Denne utstillingen var den største presentasjonen av Linds kunstnerskap til dags dato, og viste for første gang den omfattende verkssyklusen *Contemporary Memory* i sin helhet, som omhandlet holocaust. Kritiker, kurator og direktør for van Abbe museet i Rotterdam Charles Esche skrev i sin katalogtekst for utstillingen: “Noen kunstverk har en egen evne til å vri kniven om i såret. Kraften i slike verk ligger ikke bare i at de skaper ubehag, men at dette ubehaget henger igjen. (...) Dette er en egenskap ved verket og et mål på dets kompleksitet og evne til å få tilskueren til å stoppe opp og tenke på nytt.”

2013 – Huset får egen restaurant

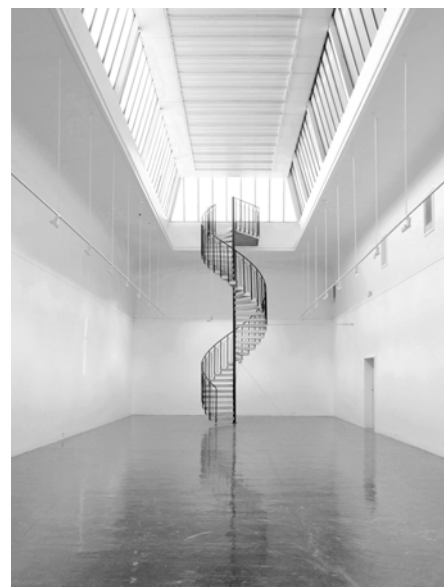
I 2013 åpnet Kunstnernes Hus for første gang på flere tiår sin egen restaurant. Huset var fylt til randen og køen sto opp til Litteraturhuset i Wergelandsveien.

Åpningsfesten ble legendarisk, med taler, konsert, opplesning av Karl Holmqvist og en spontan performance initiert av Tori Wrånes der hun fikk alle kunstnerne som var til stede med på en klatretur på knærne oppover hovedtrappen på Kunstnernes Hus under Krohgs takmaleri “Kunstnernes tornefulle vei mot høydene”. En symbolsk gjenerobring av Kunstnernes Hus fant sted. Samtidig fikk huset sitt egen kunstnerdrevne bryggeri i kjelleren, Dronebrygg, kjent for å ha brygget øl av sitt eget badevann.

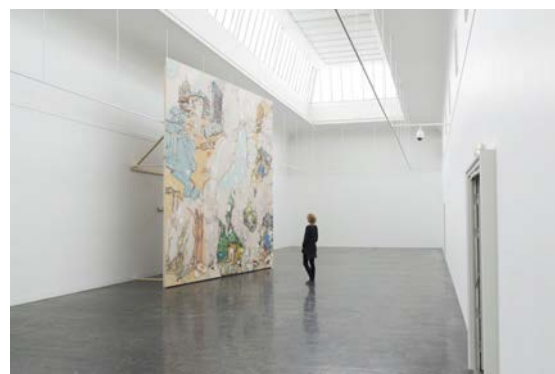
2013 – Marianne Heier

Utstillingen satte søkelyset på den pågående finanskrisen i Europa og sosiale, politiske og økonomiske strukturer i vår egen samtid. Myten om Orfeus og Eurydike ble i utstillingen lest inn i en politisk og filosofisk kontekst i samtiden, som omhandler menneskets iboende trang til ekspansjon og vekst. Mest minneverdig var installasjonen Eurydike, en vindeltrapp som strakte seg opp under overlyset i utstillingssalen, slik at betrakterne kunne se utover bylandskapet utenfor.

2014 – Vanessa Bairds refuserte verk

Kunstnernes Hus viste Vanessa Bairds monumentale maleri *To Everything There is a Season* i samarbeid med KORO. Verket var opprinnelig tiltenkt Helse- og omsorgsdepartementet i det nye regjeringsbygget R6, som hadde vært gjenstand for en av de mest omdiskuterte kunsthendelsene i Norge. På grunn av de sterke reaksjonene bildene vekket ble maleriet aldri installert i regjeringskvartalet. Dette medførte en stor debatt i media om kunstens påvirkning i det offentlige rom.

2016 – Lansering av KH Kino

Kunstnernes Hus Kino ble etablert i 2016 som Oslos første uavhengige kino og har siden da vært en sentral aktør for å skape et større engasjement for filmen som kunstuttrykk. Til åpningen kom bl.a. Laurie Anderson til en samtale og visning av filmen *Heart of a Dog*.

2016 – Aurdal/Mugaas

Utstillingen *Aurdal/Mugaas* var et unikt samarbeidsprosjekt mellom kunstnerne Siri Aurdal og Eline Mugaas, og en av de mest ambisiøse satsningene for Kunstnernes Hus på mange år både i skala og omfang. Motivasjonen for utstillingen var å gjenintrodusere Aurdals banebrytende kunstnerskap i norsk kunsthistorie. Aurdals verk hadde i det store og hele ikke blitt vist i Norge på over 30 år, og prosjektet sprang ut av Mugaas' mangeårige arbeid med å dokumentere Aurdals kunstnerskap til en større publikasjon. Mugaas viste i tillegg en omfattende serie nye fotografier som gikk i dialog med Aurdals skulpturer. Aurdals bølgeformede skulpturer er laget av prefabrikkerte industrimaterialer, og ble for første gang vist på Kunstnernes Hus i 1969. Skulpturinstallasjonen som her ble rekonstruert, besto av glassfiberarmerte polyesterrør som fylte hele overlyssalens bredde, lengde og høyde. Verket ble kjøpt inn av Nasjonalmuseet for kunst som vil gi den en permanent plassering i det nye museet.

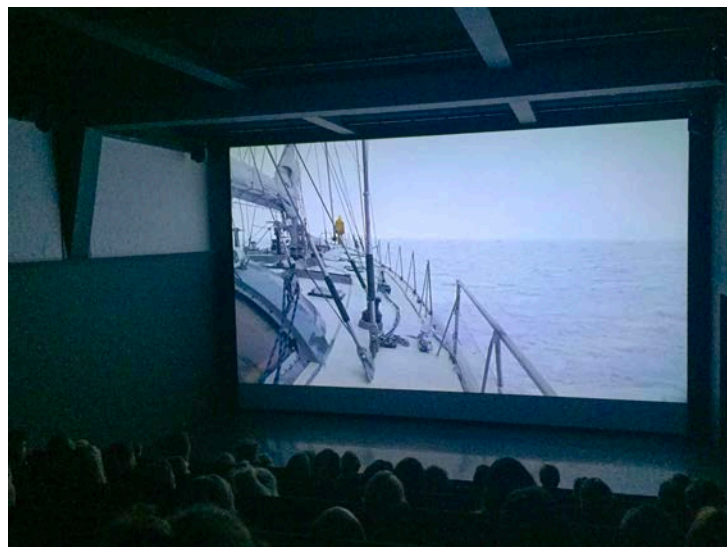
2016 – Pushwagner bisettes

En svært spesiell hendelse fant sted i 2017, da kunstneren Pushwagner ble bisatt på Kunstnernes Hus. Huset var fylt til randen, og seremonien ble gjennomført i overlyssalen med en rekke kulturpersonligheter til stede og Thomas Selzer som seremonimester. Pushwagner hadde flere utstillinger på Kunstnernes Hus og var en gjenganger i husets restaurant.

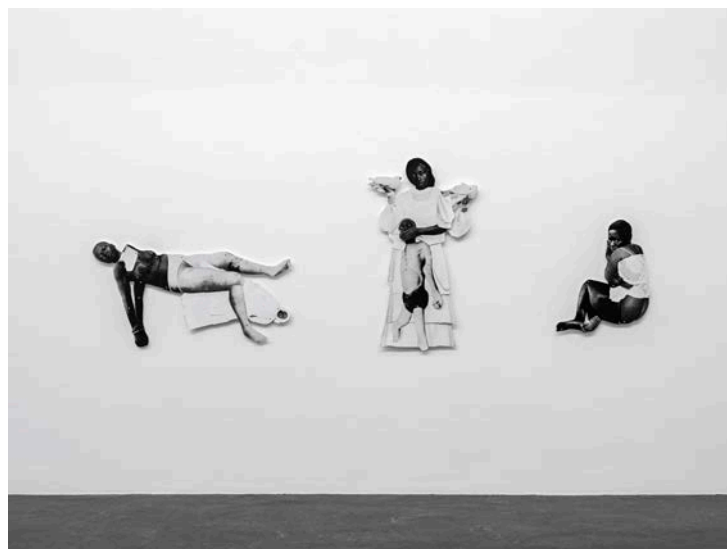
2018 – Lansering av SILVER SERIES

I 2018 lanserte Kunstnernes Hus sin nye visningsserie SILVER SERIES i kinoen. Serien tar form av "miniretrospektive" presentasjoner der internasjonale kunstnere som arbeider med film og video blir presentert. Først ut var den anerkjente franske kunstneren Pierre Huyghe, etterfulgt av Camille Henrot, Jeremy Deller og Ed Atkins. De utvalgte kunstnerne arbeider alle gjennomgående med film- og videomediet, men parallelt og i dialog med andre medier. De har alle utviklet et særegent og nyskapende audiovisuelt formspråk som utforsker politiske, sosiale eller teknologiske forhold ved vår samtid.

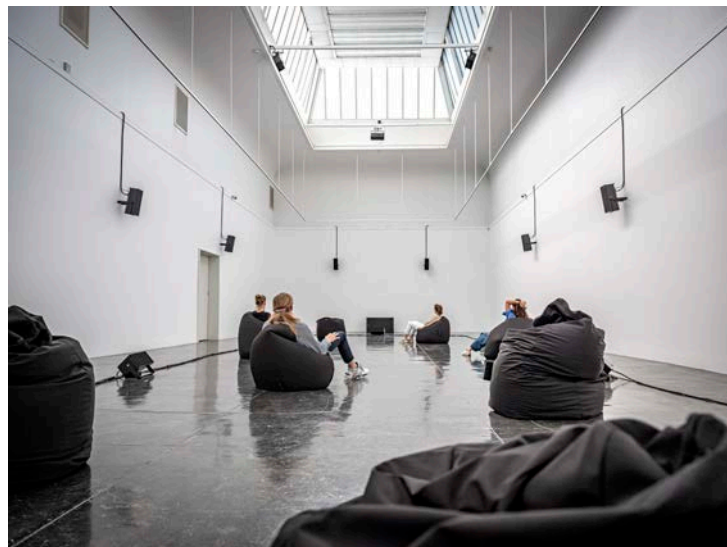
2019 – Frida Orupabo

Utstillingen med Frida Orupabo var den norsk-nigerianske kunstnerens første utstilling i Norge. Orupabo har siden oppnådd stor internasjonal anerkjennelse, og har vist sine arbeider på blant annet Venezia-biennalen og Portikus i Frankfurt og vil snart presenteres på Sao Paulo biennalen. Orupabo er kjent for sine rå og urovekkende collager som utforsker betydningen av hudfarge, seksualitet og kjønn, og som iscenesetter kroppens sårbarhet og utsatthet. Til utstillingen hadde Orupabo invitert den anerkjente amerikanske kunstneren og filmskaperen Arthur Jafa. Den sentrale rollen afro-amerikansk musikk og kultur har spilt i amerikansk populærkultur står i fokus i hans arbeider, som han sammenstiller med den utbredte voldelige rasismen i det amerikanske dagliglivet.

2019 – Lansering av sommerutstillinger

Kunstnerne Hus hadde i 2019 gleden av å annonsere at man for første gang på tiår kunne holde de ikoniske overlyssalene åpne for publikum på sommeren ved hjelp av en generøs gave fra Sparebankstiftelsen DNB. Det ble presentert to utstillinger med de norske kunstnerne Jana Winderen og Morten Andenæs. Winderens lydinstallasjon *Rising Tide* tilbød en unik reise under havoverflaten. Basert på lydopptak med hydrofoner skapte kunstneren en omsluttende 30-kanals lydinstallasjon som ga publikum mulighet til å oppleve kommunikasjonen mellom fisk, krepsdyr og hvaler. Slik vender kunstneren vår oppmerksomhet mot økosystemene i naturen og kretsløpene vi er en del av. Installasjonen ble kjøpt inn av Nasjonalmuseet for kunst i 2020.

2018–2020 – Arkivet digitaliseres

I 2018 begynte arbeidet med å digitalisere Kunstnerne Hus' arkiv, og deler av materialet blir gradvis lagt ut på husets nettside. Dette er et pågående arbeid, og vil bli et viktig verktøy for kommende generasjoner på Kunstnerne Hus, ikke minst i forbindelse med feiringen av Kunstnerne Hus' 100 års jubileum i 2030.

